

Social Land Program Expert Interview 1.

Akkor arra szeretnék először, - először a településről beszéljünk egy kicsit, hogy hogyan, hol vagyunk, mennyi a lakosság szám, kik élnek itt, dolgoznak, munkanélküliség?

Hát, a [bizalmas adat], azon belül is alsó [bizalmas adat]-i település. Tehát szerintem a [bizalmas adat] legdélibb része. A [bizalmas adat]-ról annyit érdemes tudni, hogy eléggé kettészakadt, hogyha a gazdasági erőt nézzük. Mert, hogy van a Felső-[bizalmas adat], amiben van három város. [bizalmas adat], és ezek mind-mind nagy ipari parkokkal rendelkező települések. Ugye a [bizalmas adat] fővárosa [bizalmas adat], majdnem 30 ezres település. És hát ott a munkanélküliségi mutató is – éppen most néztem nem régen, olyan 3 % körüli, tehát nagyon alacsony. De ugyanez igaz [bizalmas adat]-ra, [bizalmas adat]-ra, és ugye a vonzáskörzetére is. Az Alsó-[bizalmas adat] – de ez mindig is így volt, tehát, hogy ez történelmileg így alakult valahogyan, az pedig, hát sokkal alacsonyabb gazdasági teljesítőképességgel bír. És akkor itt [bizalmas adat], [bizalmas adat], [bizalmas adat], ezek nagy régi mezőfalvak, - azt hiszem így mondjuk. Mezőgazdaságból éltek, és hát eléggé, az elmúlt 20 évben eléggé lecsúsztak. [bizalmas adat]-ra külön jellemző, de [bizalmas adat]-re és [bizalmas adat]-ra is, hogy nagyon-nagy létszámú cigányság él a településen. Most jelenleg a lakosságszámunk 5.800 egynéhány fő, és a, hát olyan 2.500 lelkes cigányság él a mi szakértői becsléseink alapján. Van mindenféle intézmény, ami jóléti intézmény a településen. Az óvodában az óvodás gyerekek kb. 85 %-a roma, és van, - egy 80-85 %-a. És van két általános iskolánk, az egyik, - hagyományosan mi így hívjuk, hogy önkormányzati fenntartású általános iskola, de az most már ugye KLIK által fenntartott, - az egy 400 fős iskola, szín tiszta roma gyerekek, tehát csak és kizárólag, szinte, és a másik pedig egy [bizalmas adat] általános iskola, a szomszéd település [bizalmas adat] iskolájának egy tagintézménye, ez kb. 200 fős. Ott is, ott ugye vegyesen vannak cigány és nem cigánygyerekek. Ezen kívül intézmény hálója, mindene van. Van orvosi rendelője, egészségügyi-, szociális ellátó rendszere, családsegítés, gyerekjóléti szolgáltatás. Elég régóta elég stabil, és jól működő, tehát a térségben is vezető szerepe van. Most a '16-tól át kellett alakítani a családsegítést gyerekjóléti szolgáltatást, és itt a [bizalmas adat] az egyik telephelye, a nagy intézménynek, a [bizalmas adat]-i intézménynek, [bizalmas adat], [bizalmas adat] mellett, [bizalmas adat] a harmadik. És itt fogjuk össze a gyerekjóléti szolgálatokat a [bizalmas adat]-i települések gyerekjóléti szolgálatait. És ugye azért emelem ki ezt a fajta ellátást, mert, hogy azzal, akikkel a földprogramban is, tehát a célcsoportunkkal, azzal családsegítés, gyerekjóléti szolgáltatás keretében találkozunk évek óta. És, hát erre már egy ilyen tízenéve hangsúlyt fektet a település, hogy valamit ezzel a nagyon nagy létszámú leszakadó szegénységben élő réteggel valahogy, valamit kezdjen. Úgyhogy elég sok egymásra épülő projektünk is volt, amit így az intézmények között is összehangoltunk. A földprogram az, az egyik ilyen új keletű a településen. Addig évekig néztük mi, hogy jó lenne pályázni, de nem volt rá lehetőségünk, már azt így nem tudom megmondani konkrétan, hogy miért, de így két éve nyílt meg a lehetőség, hogy akkor így befogadtak újabb pályázókat, picit átalakult a pályázati rendszer.

Aha, és akkor már két kör ment le?

És akkor két kör, a 2. kört most fogjuk zárni június 30-al, de gyakorlatilag lezárult, most a lányokkal én éppen tegnap is elég sok helyre kimentem velük, szerettem volna látni, hogy

hogyan alakultak. Az első év az sikeresebb volt, de – mindenből lehet tanulni, - de a következő év megint sikeresebb lesz.

Na, a 2. év?

Hát, kiadtam a kezemből. Ez olyan nagyképűnek hangzik, de ez van, igen. Tehát első évben nagyon, minden pillanatát én csináltam végig, volt itt a hivatalban még akkor egy fiatal agrármérnök végzettségű srác, aki pályázati referens volt egyébként a hivatalban, és őt meg rábírtam – mert úgy barátságban voltunk, őt meg rábírtam, hogy vállalja el szabadidejében ezt a projektet, és gyakorlatilag így ketten végig csináltuk, és folyamatosan nagyon intenzív munkával. És most ugye sok más egyéb dolgunk, vagy dolgom volt, ő meg elkerült innen a településről, [bizalmas adat]-re költözött, és hát kiadtam a kezemből, és most nem annyira sikeres.

Ez mit jelent?

Hát, ahogy tegnap, - mert úgy rá- rá kérdeztem én, hogy mi újság a családokkal, és azt mondták, hogy minden rendben van. És tegnap, ahogy végigmentünk, rengeteg helyen már nincsenek tyúkok, pedig úgy szerződünk, hogy meg kell tartani, hogy tojjanak, lehet, hogy keltetni fogunk, na szóval, volt, aki beszámolt arról, hogy kapott 30 csirkét, és mire vágósúlyba kerültek betegek lettek, nem szóltak állatorvosnak idejében, sok volt az elhullás, szóval, na. És lehetséges, - nem biztos, csak van egy ilyen érzésem, hogy ezt meg lehetett volna állítani idejében.

Igen, aha.

És nem volt olyan gondosságú a projekt. Mondok egy példát. Tavaly, itt az első időben, itt a családsegítő udvarán kiosztottuk a csirkéket, és másnap végig mentünk mind a 30 családnál, és megnéztük, hogy akkor hol van a helye. De ugyanígy volt az előkészület. Tehát amikor érkeztek a csirkék, én még két nappal azelőtt mindenhová kimentem, és megnéztem, hogy ki van-e meszelve az ól, el van-e kerítve, be tud-e menni oda állat, ami mondjuk egy kutya, vagy egy, amelyik esetleg lefojtja, szóval ilyen praktikus dolgok. És ez a gondosság ez most hiányzott szerintem.

Ez azt jelenti, hogy ritkábbak voltak a látogatások?

Igen.

Korábban mennyi volt, és most mennyi lett egyébként?

Hát, korábban az első időben először hetente. Egyrészt megkapták, már 2-3 napon belül minden családot lelátogattunk, és utána hetente, és utána pedig hát alkalmi jelleggel is, mert ha bárki szólt, hogy van egy elhullás, vagy elvitt valami, vagy bármi történt az állattal, akkor azonnal mentünk, vagy ment a fiatal kolléga, [bizalmas adat]. És azonnal, tehát az állatorvost rendszeresen, tehát azonnal riasztottuk, és jött.

Ő itt van a faluban?

A szomszéd településen van, [bizalmas adat]-en, de ide hordja óvodába a gyerekeit, tehát beül az autóba, és itt van, 10 perc. És ő, tetszett is neki a projekt, tehát ő ebben látott fantáziát. Potom pénzért vállalta egyébként, és mindent azonnal segített. Tehát nem az ő személye volt a probléma

Világos. Tehát akkor kevesebb látogatás. És akkor most?

És akkor most meg úgy veszem észre, hogy volt, aki szólt, hogy valami baj van az állatokkal, és akkor nem jutott ki az állatorvos, mert volt ilyen is. Persze ezt még itt nem tudom véglegesen majd még azért azzal a kollégával, aki az idén vitte, ezt meg kell beszéljem, mert azért ezek az emberek hajlamosak, hogy ferdítsenek a dolgokon, de nem tudom, hogy miért ferdítene, mert nem fűződik hozzá egyébként érdeke, mert az ő érdeke az lett volna, hogy egészségesek legyenek az állatok és minél inkább fel tudja nevelni. Szóval nem gondolnám, hogy

Szóval mondjuk, hogy elhullott 20 csirke és nem jelentette?

Hát, igen, vagy olyan is volt, hogy aki mondta, hogy szólt, de aztán nem lett semmi következménye, – nem tudom, na, szóval ezt még ki kell derítenem. De egy kicsit elkeserít.

Igen, tehát így vagy úgy, de valahogy baj van.

Igen, és nagyon, tehát énnekem ez nagyon szívügyem ez a program. Mert ahhoz képest amennyi egy ilyen projekt, mondjuk az EU-s pályázatokhoz képest ez egy pitiáner összeg, de szerintem nagyot lehet benne csinálni, tehát, hogy egy nagy

Megtérül.

Meg, hogy komoly segítség a családoknak.

Igen.

Tehát, hogy ezért érdemes dolgozni, mert érdemi, kézzel fogható, élelem van az asztalon. És szerintem ez egy ilyen kulcskérdés. És sokkal inkább kedvelem ezt, minthogyha segítyt osztunk, akár legyen az anyagi, vagy természetbeni, amit úgy egyébként el lehet adni.

Aha.

Én azt gondolom, hogy ezzel, amivel így dolgoznak, meg tevékenykednek, meg hát látni a családokba a gyerekeket is, ahogy, na, szóval, ez egy jó program szerintem.

Akkor a programról még annyit, hogy akkor ez arról szólt, hogy csirke.

Igen, csirke. Minden családnak, ill. a családoknak 30 db előnevelt csirkét osztottunk, ill. plusz annyi takarmányt, ami kb. a vágósúlyig történő nevelésükhöz elég. És gyógyszer, állatorvosi költségek voltak a projektben, családonként kb. 30 ezer forint értékű. Ez a szociális földprogramnak a „C” komponense.

Igen. Ez hasonló, ami [bizalmas adat]-en is volt.

Hát, a [bizalmas adat]-i, most a [bizalmas adat] azt tőlünk vette át a mintát.

Mondta is, hogy sokat segítettél neki.

Igen. Tehát itt helyi rendeletet kell róla alkotni, SZMSZ-t kell készíteni, megállapodást kötni a családokkal, roma nemzetiségi önkormányzattal, tehát ezt a mintát, ezt így adtuk át.

A helyi rendeletet azt ugye azt két éve hozták?

Igen, az első programnál, és most már ugye 3. alkalommal lett módosítva, mert holnapig lehet benyújtani az újabb pályázatot, s most ahhoz igazítottuk, aktualizáltuk.

Tehát csak a pályázati kiírás miatt kellett módosítani?

Igen, igen.

Megváltozott igények, vagy megváltozott célcsoport, vagy feltételek rendszere?

Hát a célcsoportunk, azt tavaly is már módosítottunk rajta, mert, hogy kibővítettük nyugdíjasokkal, tehát olyanok, akik esetleg rokkantnyugdíjasok, tehát inaktív emberek, és ebből fakadóan egyébként tavaly 40 családot, vagy 40 háztartást támogattunk. Tehát a projektben volt a 30, amit bevállaltunk, de aztán úgy döntöttünk, hogy egyedül állóakat is támogatunk, akik nagyon, nagyon nehéz élethelyzetben vannak, és az ő esetükben 20 állatot osztottunk és ahhoz, arra való takarmányt.

És itt mik a feltételei, mi a szabályozás, hogy meg kell tartani a mennyi csirkét, mennyit ehet meg?

Hát, 5-öt kellett volna, hogy megtartsanak, akik 30-at kaptak. 5 tyúkot, plusz kakast.

Aha, tehát a következő évig, tehát 5 tyúkot és egy kakast.

Igen, mert most azért, akik megtartottak 6-7 tyúkot, éppen tegnap, akiknél jártunk, ők már egyébként tavalyelőtt is benne voltak a projektben, tehát azért tudták, mert ott elég jól megtanítottuk őket, hogy hogyan kellene, és hát ott már ilyen napi 6-7 tojás van. Most azt, hogyha veszem, hogy az egész héten, az 7 nap, tehát az 50 db tojást tojik. Tehát akár még ott a szomszédságban értékesíteni is tudná, vagy a családjában.

És értékesíti?

Szerintem nem. Mert, hogy ezek jellemzően nagyobb családok.

És elfogy.

És elfogy. Persze. Akkor van olyan család, ahol meg még egyet se vágta le, hanem tojnak, és ültette és most már ilyen ekkora napos csirkéket láttunk.

Kotlóst ültetett?

Igen.

Na. És azt honnan tudta, hogy hogy kell?

Hát, mert tudta. Nem olyan nagy, hát vidéken vagyunk. Tudják. Sokan tudják.

Tehát ezek szerint volt ismeretük erről, korábban is csinálták.

Persze, meg hát egymástól is megtanulják. Még én is tudom, hogy hogy kell. Ha én kimegyek, - tehát alkalmazni kell agrárszakembert, de ezek, ezen a szinten, én ebbe nőtem fel, hát lazán tudom. Úgyhogy. Még mit kell a kotlóssal csinálni, meg hogyan kell elültetni, ezeket tudjuk. Japán csirke alá tették a tojást, mert az jobb anya. Persze, vannak erre fortélyok.

És ezek szerint akkor, így itt visszatérve a lakosság összetételére, ezek a, tehát a lakosság, akkor az döntően, az 50 % roma a ti becslésetek, szakértői becslésetek szerint?

Hát, vagy 40.

Vagy 40.

35-40.

Ők mindig is itt éltek, vagy vannak betelepültek, beköltözők?

Nagyon sok a betelepülő. Tehát a hagyományosan a településen élő romákon kívül nagyon sok a betelepülő. Itt volt évekkel ezelőtt a lakásmaffia, mert itt volt nálunk helyben a településen egy ügyvédnő, aki intézte ezeket a dolgokat. És hát igen. [bizalmas adat]-ról, [bizalmas adat] környékéről elég sok roma család is, meg hát nem romák is, tehát akik lecsúszottak, sikerült ide.

Kb. hány családnak?

Hát, azt nem tudom. Rengeteg.

Ajajj. Aha.

Rengeteg. Már, hogy a településhez értem, tehát több 10

Igen, mert nyilván, természetes folyamat, csak

Lehet, hogy 70-80 is.

az a baj, hogyha egy helyre koncentrálódik mindig a probléma.

Aha, igen. És, de már, tehát ott tartunk már, hogy régen, én is tudtam, hát akikkel felnőttünk az iskolában őket mindenkit ismerünk, vagy úgy látásból, de most már végig megyek, a tízen évvel ezelőtt, vagy 20 évvel ezelőtt mindenki ismerős volt, mindenki arca. Függetlenül attól, hogy cigány, vagy nem cigány. De most már annyi az idegen arc, akit látok, hogy olyan, mintha egy városban laktak.

És ők [bizalmas adat]-ról jöttek döntően?

Hát vagy az Isten tudja, meg minden felől.

Vagy [bizalmas adat]-ról, vagy

Vagy ki tudja, igen. Mondjuk ebben lehet, hogy a családgondozók ügyesebbek lennének, mert ők azért itt a mozgásokat jobban érzékelik, de nem változtat semmit a helyzeten.

A mi szempontunkból azért fontos, vagy azért érdekes ez a tény, mert nekik még kevesebb tapasztalatuk van a mezőgazdaság, tehát ők például nem tudják, hogy hogy kell kottlóst ültetni.

Nem.

És ők inkább a célcsoportja, vagy ők vannak inkább bevonva, vagy inkább azok, akik régóta itt éltek?

Hát úgy van azért, szóval, hogy a célcsoportnak vannak kritériumai. Az egyik, hogy munkanélküli legyen, vagy legalábbis regisztrált a munkaügyi központban álláskeresőként, tehát, hogy valaki legalább a családból. Ha nem is akkor is gyerekeket neveljen, és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult legyen, tehát, hogy alacsony jövedelemmel bírjon. Ez a kettő a legfontosabb, ez az alapvető. Ezt bővítettük ki azzal ugye, hogy lehet nyugdíjas, rokkantnyugdíjas, és azt hiszem, hogy kb. ennyi is. Hogyha így nagyon nagy körvonalakba. Mert ugye a rendszeres gyermekvédelmi támogatás, álláskereső, ja vagy közfoglalkoztatott.

De ugye minden közfoglalkoztatott álláskeresőként nyilvántartott, tehát, hogy van ilyen átfedés.

Tehát, hogy ők lehetnek?

Ők lehetnek. Meg hát olyanok is, akiknek nincsen jövedelme, ezt az egyet kértük, hogy a munkaügyi központban regisztrálódjanak, mert, hogy azért valamivel rá kell bírni az embereket, hogy azért tegyenek magukért. Tehát, aki nem is szerez semmiféle jövedelmet, az is valahogyan törekedjen arra, hogy ezen változtasson. Tehát a célcsoportunk jellemzően ez. És akkor itt elég nagy kampányt csináltunk, amikor beadtuk első alkalommal a pályázatot, mert, hogy gyakorlatilag. Ja, igen, a településen még jellemző, hogy van három szegregátumunk, ahol romák élnek, vagy legalábbis szegényebb csoportok. Bár szerintem az egész település egy szegregátum, hogyha belegondolok. De mondjuk ezen belül van, van egy nagy megatelepünk, ezt úgy hívjuk mi, hogy a [bizalmas adat] utca és környéke. Itt kb. olyan ezer ember él, ez egy ekkora szegregátum, így jól körbe lehet határolni. Van az ún. [bizalmas adat] utcák, az szintén, vagyis az a falu szélén van, mert a [bizalmas adat] utca környéke nem egészen, az a egészen a település központjáig benyúlik, csak egy harmadát teszi ki a település földrajzi területének. A [bizalmas adat] utcák, - az ugye a [bizalmas adat]-ról elnevezett utca, ott kb. olyan 150 ember él, 160. És van egy 3. szegregátumunk, az a [bizalmas adat] telep, az szintén falu szélén van, az klasszikusan cigány telep, roma telep, ott 100 fő él, de ott most megvalósult a komplex telep programunk, tavaly novemberben zártunk, úgyhogy oda elég nagy rehabilitáció történt. Mindenféle infrastrukturálisan is meg társadalmilag is, gazdaságilag is. Elég sikeres volt a projektünk. Úgyhogy többen elhelyezkedtek, képzettséget szereztek. Nagyon jó mutatókkal zártuk.

Hol sikerült elhelyezni őket?

Van, aki eljáró munkavállaló [bizalmas adat]-be jár el, vagy egyéni vállalkozóval. Járnak most már ugye építkezésekre a férfiember, tehát, hogy. És hogyha még azt is hozzávesszük, hogy többen vannak, akik mondjuk nem hivatalosan, hanem feketén, az, tehát mi annak is örülünk. Ugye itt nagyon sokan benne voltak az adósság csapdába, meg benne is vannak, és nem vállalnak hivatalos munkát, mert hogy akkor azonnal elkezdik vonni, és a fizetésük 30 %-a oda van, most hogyha egyébként segélyből él, akkor ugyanott van, ha nem csinál egy kapavágást sem. Úgyhogy ez egy nagy tragédiája ennek a rétegnek.

És ebbe a telep programban bekapcsolódott a földprogram is, vagy volt valami köze, vagy az korábban volt?

Kb. egy időben futott, előbb írtuk a telep programos projektet, azt előbb benyújtottuk. De megvalósítás az, hát gyakorlatilag ugyanakkor indult, mikor először a földprogram, és hát ott is voltak igen, páran, igen, akik részesültek, bár inkább ott a telep környéken, a telepen nem is emlékszem, ott azt hiszem egy valaki csak, egy valaki került bevonásra.

Akkor kik vannak benne a programba? Tehát említetted, hogy 40-en vannak most kb.

Most igen, túlnyomó részt, - hát, nem tudom, így magunk között mondhatom, hogy cigány emberek, vagy családok, mert, hogy egyébként nincsen nyilatkozatuk, tehát hogy nem kritérium. De ha lenne, tehát ha erről gondoskodnánk, akkor vállalnák, tehát ezzel így nincsen szerintem probléma. Túlnyomórészt meg gyerekes, tehát családok. Egyedülálló talán ilyen 8

fő van. Azt hiszem. A többségükben inaktív, vagy pedig közfoglalkoztatott emberek. Igen, nem roma családunk pedig kettő van, mind a kettő nagycsaládosak, tehát azt hiszem, az egyik családban 4 gyerek van, a másikban 3, akik nem romák, nem roma családok. Igen. Az egyedülállóak között is a 8 egyedülállóból, most, ha így végig gondolom, azt hiszem, hogy 5-en vannak, akik nem romák, a többiek mind.

Volt-e valami változás a két év között bármilyen szempontból? Hogy mondjuk több romát, vagy több nem romát vontak be az egyik évben, mint a másik évben?

Hát, a második évben több nem roma van, mert az első év az úgy alakult, a toborzása, hogy ott csináltunk – ugye innen kanyarodtam el, egy nagy-nagy kampányt. Tehát mind a 3 szegregátumban meghirdettük, tehát minden házba bedobtuk a szórólapot, plusz akkor a településen, mint ahogy országosan is nagyon nagy közfoglalkoztatási program volt, tehát rengeteg közfoglalkoztatottunk volt. 300 fő szerintem. És oda a közfoglalkoztatottakhoz reggel kimentünk, és kampányoltunk, hogy föld programot indítunk, és aki szeretné, az jelentkezhet. És akkor ott nagyon lelkesedtek az emberek, többen ólat építettek, ugye elmondtuk, hogy akinek nincsen óla, mert ez is egy, tehát csirkék lesznek, tehát tyúkölről gondoskodni kell, meg hogy az megfelelő legyen, tehát az jelentkezzen, aki ezt vállalja, hogy addig ő kialakít egy valamit. És akkor többen neki is kezdtek, meg a régieket felújították, mert a településen, ha valaki megvett egy régi kis parasztházat, ott jellemzően volt.

Mindegyikben volt valami

Mindenkinek, hacsak nem bontotta el, tehát, de akkor is meg tudta csinálni. Volt, aki fészerben alakított ki, és így lekerítette, szóval, hogy, és akkor mentünk, tanácsokat osztogattunk, hogy hogy csinálja, meg mivel, raklapból meg nem tudom, szóval nagy élmény volt. És akkor így toboroztunk, és így kerültek bevonásra. Hát a második évben meg már nagyon sokat tudták, akkor már nem kellett ekkora hírt verni ennek a dolognak, hanem csak meghirdettük szórólapokkal, kiplakátoltuk, és akkor jelentkeztek rá. Hát több mint, - az első évben szerintem, amikor 30 családot támogattunk, meg is nézem, 45 család jelentkezett azt hiszem, mindjárt, de meg tudom mondani pontosan. A második évben ott már 60. 60-on felül, ha jól emlékszem 68 családot látogattam én le.

És mi alapján dönt el, hogy ki az, aki nem kerül be?

Végül mindenki, - így, hogy megemeltük a támogatotti létszámot, mindenki, akinél volt kialakítva ól az utolsó pillanatra, azt tudtuk támogatni. Tehát azok nem kaptak, vagy nem részesültek támogatásba, akik nem alakították ki a helyet az állattartásra, a megfelelő helyet.

Világos. És akkor nem is volt olyan, akit célzottan kerestek volna meg, hogy neked most ez jó lenne, add be, vagy a családsegítők?

Hát, a családsegítők egyébként, hát ezeken mindig, ezeket mindig végig gondoljuk, bármilyen projektünk van. És azért, hogyha van olyan család, akit érzékeljük, hogy rászoruló lenne, azért azt próbáljuk rábeszélni. Azért a gyerekjóléti szolgáltatás az így működik itt, hogy erre azért figyelünk, hogyha van egy lehetőség, az nekünk is jó a gondozási tevékenységünkbe, hogy valamit tudunk ajánlani, valamilyen perspektívát. Úgyhogy erre szoktunk figyelni, meg ezt el is várja egyébként az önkormányzat. Tehát, hogy azért a családsegítők legyenek

képben azoknál az embereknél, akiket bármilyen természetbeni juttatásban részesít az önkormányzat.

Akkor csirke volt első évben, második évben is

Második évben is

Lesz-e valami más? Van-e valami más tervbe véve?

Nem tervezzük. Az az igazság, hogy gondoltunk rá, hogy saját erőből a településen ilyen kiskertes, tehát, hogy vetőmagokat vagy ilyesmit indítsunk. Most ugye tavaly óta új a segélyezési rend, mert, hogy a települési támogatásokat kellett kialakítani, és az az igazság, hogy tavaly gyorsan elkészült a települési támogatási rendelet, és most még odáig jutottunk igazándiból, hogy azt úgy jól működővé tesszük, tehát nem emeltünk be újabb elemet. De szerintem, ami késik, az nem múlik. És ez a projekt meg, ez az országos, tehát ez a minisztérium által meghirdetett pedig, az a probléma vele, hogy ezt mindig ilyenkor írják ki. Május végén lehet. Ilyenkor már milyen mezőgazdasági valamit kezdesz el? Tehát most arra tudtunk volna, - ez tavaly is felmerült bennünk, hogy indítunk a csirkékkel, és hogy azzal párhuzamosan meg egy ilyen kiskert művelőt, hogy ősszel meghirdetjük, hogy aki felássza a kertjét, meg, tehát, hogy előkészíti télre, az tavasszal kap vetőmagot, csak azt meg ugye nem tudjuk, tehát annak nincs eredménye, mire el kell számolni a támogatással.

Aha.

Tehát, hogy ezért mondtunk le igazándiból róla.

Hát, igen.

De önerőből lehetséges, hogy meg fogjuk csinálni.

Igen, nehéz indikátort beállítani, hogy most el van vetve a vetemény, és akkor

Igen.

Habár azt is lehet

Hát az is lehet indikátor, csak

Igen, értem, máshol is mondják ezt a problémát

Igen, tudom, tudjuk, mindenki tudja ezt. És ugye ennek a „C” típusúnak kifejezetten ez a hátulütője. Tehát, hogyha ez megjelenne február legelején február végi beadással, már az is késő lenne gyakorlatilag, mert itt március második felében el kell veteményezni.

Volt-e lemorzsolódás? Említetted, hogy voltak, akiknek ugye nem maradt meg a csirke tavaszra most ebben a körben? Az első körben?

Az első körben volt olyan lemorzsolódó egy valaki, - fű nagyon sajnáltam - , aki hazavitte és másnap reggelre ellopták az összes állatot.

Jaj, szegény.

Igen. Egy 3 gyerekes család volt, és a gyerekekkel együtt alakította ki a helyet az állatoknak. Várták, itt volt mind a 3 gyerek, úgy vitték haza a kis állatokat, rettenetesen boldogok voltak a gyerekek, a legkisebb óvoda volt még. Úgyhogy, na így alakult. És volt egy másik család, aki, - egy másik, anyjával él egy egyedülálló srác volt, ő nála pedig valamilyen állat tizedelte,

de hogy nagyon. És a végén már egész éjszaka ment a rádió nála, meg mérgek, meg nem tudom én miket elkövettünk, és ilyen 10 alatti csirke maradt meg a 30-ból tavaly. Az idén meg most még nem tudom, mert még nem jártam a végére, hogy mi a tanulsága.

Értem.

De tavalyi évben ez a kettő volt.

És velük mi történt?

Hát, azt mondtuk, hogy ez van. Igazándiból ahol ellopták ott rendőrségi jegyzőkönyv készült, tehát most nem lehetett felelősségre vonni, most erről ők nem tehetek. A másikonál, aki tényleg együttműködött, próbálta kiirtani azt a valamit, ami – azt hiszem egy menyét tizedelte meg, vagy vitte el az állatot, hát ő is, tehát erőt feszített azért, nem szerettük volna kizárni sem, vagy hogy mondjam, tehát, hogy, hát ez van.

Milyen szankció volt beépítve?

Vissza kellett volna fizetni a támogatást, hogyha, de hát ez nem a saját hibájukból, önhibájukon kívüli volt, így van. Mert azért ez itt nevesíthető, hogy milyen értéket adunk át, 30 ezer forint ugye egy családnak. Most pedig, hogy 40 család van, 30 ill. 20 ezer forint értékű támogatás ez.

És ennyiből fel lehet nevelni egy csirkét?

Föl. Úgy mondják, hogy a rántani való vágásig. Föl.

És ezt ki kell egészíteni saját táppal?

Valamennyivel ki kell, de hogy is mondjam? Úgy van, hogy indító tápot kap, nevelő tápot, befejező tápot, tojótápot. Meg, hogy emellé, tudod vidéken, ha odaadja a krumpli héját, vagy

Azt akartam, bármit

A fűvet legel, meg kapirgálnak, hogy azért itt tyúkudvarban élnek ezek az állatok, és tényleg kapirgálnak, legelnek, mert már amikor megtehetik, az a csirkének csak jó, kiegészíti. Akik megtartják, annak, az 5-6 tyúknak meg venni kell télire kukoricát, meg szintén konyhai. Tehát az 5-6 tyúk, az egy ilyen konyhai maradékon jó részt felnő. Minimális takarmányt kell venni, pár ezer forint.

És azt ők veszik majd?

És azt ők veszik majd meg. Azért azt is fontosnak tartom, hogy legyen benne saját erő is, ami egyrészt ugye a saját munkája, másrészt pedig a minimális anyagi erő is. Mert, hogy akkor nem terveznének előre.

Mi jellemző, milyenek ezek a családok? Hogyan írnád le demográfiailag, akik most akkor részt vesznek a projektben? Nagy családok? Kis családok, idősek, fiatalok?

Majd mindjárt, a tavalyit jobban tudom. Pont megnyitom a célcsoportot. Jellemzően egyébként fiatalok, tehát gyerekes fiatalok. Tehát itt, ha most megnézem – azt mondja, hogy 2014-ben 43-an jelentkeztek, 43 kérelmező volt, és 30 családot támogattunk. És 14 éven aluli gyermeket nevelt, 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22. 22 család, és pluszba 14-18 éveset, az még 1, 2, 3, 4, még 4 család, a többiek pedig voltak, akik

egyedülállók, tehát, hogy szinte még mindegyik családos ugye? Akkor mennyit mondtam első körben? 22-öt? Plusz 4, 26.

26 a 30-ból

26 a 30-ból, igen. Igen. Most azt nézem, hogy kik, igen, a [bizalmas adat], ő volt, akinek nem volt gyereke. Vannak olyanok, akik felnőtt és szülőknél élnek még, egyedülálló, igen ő is. Mihály, igen, tehát zömmel családosokat, és zömmel 2-3 gyerek van, tehát nem 1. Van itt 4 gyerekes, vannak azért 1 gyerekesek is.

Volt-e képzés?

Igen. Az a 20 órás, ami kötelező a projektben.

Ki tartotta?

Azt mind a kétszer, az első körben az az agrármérnök fiú, most pedig egy agrármérnök hölgy, aki az egész koordinációjáért felelt most a projektnek.

És akkor az elején volt egy indító képzés.

Az elején volt egy 2 alkalmas, tehát a 20 órát, azt kétszeri alkalommal tartottuk meg. Az egyik, most a 2. körben, már a 2. alkalom az olyan alkalom volt, hogy amikor már itt voltak az állatok, és már osztottuk is a takarmányt.

És utána hogyan tartottátok velük a kapcsolatot? Említetted, hogy látogattátok őket hetente is akár?

Így van, igen.

El tudsz mesélni egy ilyen látogatást, hogy hogyan zajlik? Hogy el tudjam képzelni?

Hát, beülök a kis autómba, beültünk a kis autómba, aki el van nevezve [bizalmas adat]-nek, mert azért itt olyan sarak vannak, tehát azért minden utcába nem mertem bemenni ilyen személyautóval és akkor kiszállunk, bekurjantok, hogy „Jó napot kívánok!” vagy bekurjantunk, és mindenki ismer, tehát azért olyan nagy meglepetést nem okozok.

És ők tudták, tehát meg lett nekik mondva, hogy hetente érkezik valaki, aki fényképet készít?

Így van, így van. De a másik, hogy ezek az emberek örülnek annak, hogy megy valaki és beszélget velük, tehát, hogy ez nem egy ilyen ellenőrzés. Hanem, hogy jöttem, hogy vannak, - megkérdezem persze, hogy zavarhatok-e, bemehetek-e? Szinte kivétel nélkül beinvitálnak, sőt inkább tiltakozni kell, hogy nem megyek be a lakásba, nem ülök le, mert dolgom van, meg megyek tovább.

Csak a csirkékhez jöttem

Igen, és hogy csak meg akarom kérdezni, vagy meg akarom nézni, hogy van-e bármiféle probléma, gond, nehézség. És akkor elmondják, beszélgetünk, még megkérdezem, hogy egyébként a gyerekek meg a család hogy van, meg úgy általában. Ha azt látom, hogy fáradtabb akkor megkérdezem, hogy nincs tán bármi gond az egészségével mondjuk, vagy ha észreveszem, hogy úgy nem olyan, mint máskor, nem úgy viselkedik, akkor erre is rákérdezek. Tehát ez olyan klasszikus gondozási helyzet leginkább.

Tehát akkor elmondható, hogy ez egy ilyen segítő beszélgetésnek is megfelel?

Igen, persze. Igen.

Kapcsolva, vagy legalábbis kapcsolat felvevő.

Igen, igen. S akkor általában kérdeznak is az emberek. Mindig van kérdés arról, hogy esetleg van-e más támogatás, vagy, hogy tudnánk-e ebben vagy abban még esetleg segíteni, mert ugye bennünket azonosítanak ezzel, hogy

A családsegítéssel, meg minden

Igen, és a támogatás ugye jön innen, és akkor elbeszélgetünk. Jellemzően, vagy volt egy olyan, akkor is körbementünk, amikor mondjuk vittük az oltóanyagot, amit az itatójukba teszünk az állatoknak, és akkor csak annyit mondtunk, hogy elmagyaráztuk, kértük, hogy hozzanak egy 10 literes vödröt, mert abba beleöntünk egy anyagot. Helyezzék el, tegyék el, még volt olyan család, akinél arra is figyeltünk, hogy hová teszi, hogy kutya ne igyon belőle, gyerek nehogy a közelébe kerüljön. Akkor azt még egyszer nyomatékkal elmagyaráztunk mindent szépen határozottan, türelmesen. És ennyi.

És a fényképező is előkerült, vagy az nem? Az hányszor volt?

Nem sokat fotóztunk egyébként.

Mert minek?

De már tegnap is fotóztam.

Igen.

Aha.

És akkor ilyen kis fényképezőt hordozol magaddal, vagy a telefonnal?

És már tegnap is, igen. De elszoktam felejtani egyébként, az a baj. Tehát, hogy nem fordítok rá elég gondot. Ja. De, hát azért az ilyet dokumentálni kell. Érdekel?

Igen, persze.

Ez például tegnap volt az egyik helyen. Itt csak, ott vannak az állatok. De ez az a hely, ahol nem vágtak le egy darabot se, még a tavalyiak is megvannak.

Látszik, hogy jó húspannak.

A tavalyiak is megvannak nekik. És látod ezek a nagy hatalmas portán így kapirgálnak.

Aha. És, hogy nem ették meg a füvet?

Mert szerintem még most engedték ki oda, igen. Meg hát most volt az utóbbi időben eső, aztán az nő is, az ilyen purcsin.

Ezt megeszik azok.

Persze. És akkor ez is. Látod, ott, nem látszik nagyon, mert az ott a napos csibe, és az már a mieinkből kelt, tehát a tavalyi csirkéből kelt. És ott van a japán valami, az volt az anyjuk azt hiszem.

Ez?

Aha.

Aha. Azt hittem az ilyen kisebb a japán.

Nem, ez, lehet, hogy nem ez. Nem, ez nem az. Egy másik. Csak azt is mutatták, mert az is ott kóricált. Igen. Másikat is csináltam még, azt hiszem, még máshol is. Igen, ő az egyik támogatott, itt az ől előtt állunk. Na, ilyen vörösek voltak most fő túlnyomó részt, meg fehér kendermagosak. Ja.

Köszönöm.

Meg akkor megnéztük, ugye meg általában beszélgetünk arról, hogy hány kakas van, hány jérce van. Volt, akinek szinte csak kakasa volt. Tavalý. Tavalý? Vagy most mondta az egyik? Igen. Tavalý csak 4 jérce volt benne, úgyhogy azt hagyta meg. És akkor mindig így elviccelődünk, és mondtam neki, hogy örüljél neki, legalább mindet levághattad. Meg a kakasok tudod nagyobbra nőnek, mondom több hús volt belőle. Fogjuk fel a jó oldalát. Úgyhogy így zajlik. Így csináljuk.

Hányan vesznek még részt? Említetted, hogy amikor indítottátok akkor ketten voltatok, Te és az agrármérnök kollégád. Ki volt még, aki be volt vonva?

De azért itt minden alkalommal, például tavalyelőtt is és tavaly is, például abba, hogy fölmerjük előzetesen, hogy egyáltalán milyenek a körülmények, tehát, hogy van-e ől, amit alkalmassá lehet tenni, vagy vállalják-e, hogy ki fogják alakítani, arra például diákmunkások mentek végig, robogtak végig a kérelmezők között. Tehát előzetesen ők felmérték. Első évben egy nap alatt gyakorlatilag csináltunk minden kérelmezőnél környezettanulmányt, ahol meg a családsegítő szolgálat teljes apparátusa részt vett benne. És utána itt összegyűltünk és megbeszéltük, hogy kinél mit tapasztaltunk, hová kell visszamenni, ki hogyan nyilatkozott, mire hívtuk fel a figyelmet, tehát, hogy ez egy ilyen team munka volt. És hogy így közösen készítettük elő a szociális bizottság elé is a javaslatot, mert, hogy a bizottság dönt abban, hogy ki kapja végül. De gyakorlatilag a szakemberek javaslata alapján, akik a családokkal a kapcsolatot tartják.

Aha.

Tehát, hogy ez egy ilyen nem csak egyedül vagy ketten csináltuk ezt, hanem.

Más partner esetleg részt vesz benne?

Hát ugye, kötelező partner a roma önkormányzat, de megmondom őszintén, hogy abban sikertelenek vagyunk, tehát nem, mert nagyon nagy energiák kellenének ahhoz, hogy őket, - hát ezt most így nem tudom illik-e mondani, hogy alkalmassá tegyük arra, hogy egy ilyen programban ők részt vegyenek, mondjuk mint szervezők. Mert, hogy nem, sajnos nem olyan személyiségek, akik, hát, na, nem. Tehát, ha valaki a hatalmát használja arra, azt a vélt hatalmát, hogy másokat sakkban tartson, akkor az inkább ne jöjjön egy ilyen programba be.

Hogy sakkban tartson?

Hát például a roma önkormányzat jelenlegi vezetője – nem tudom, hogy csinálja-e még, de régen a drága édesanyja is, és ő is kamatos pénzből élt. Most akkor én, innentől kezdve ő alkalmatlan arra, hogy mondjuk egy ilyen programba bevonjuk, mert isten tudja mit csinálna kint a terepen. És nem szeretnék vele mutatkozni, mert akkor, ha azt mondja az a támogatott, hogy, na ha ez a magyar asszony is ezzel jön, hát nem tudom. Szóval hiteltelenné válnánk.

Úgyhogy jobb szeretjük magunk intézni ezeket az ügyeket. Tehát én azt vettem észre nagyon hosszú évek alatt, hogy jobb és bizalmasabb kapcsolatot tudunk kialakítani a rászorulóinkkal, hogyha egyedül megyünk, magunk megyünk, minthogyha akár a roma önkormányzat akármelyik képviselőjével. Ez egy ilyen nagyon sajnálatos helyzet, de hát ez van.

És akkor az ő szerepük akkor így formális?

Abba vonjuk be őket, hogy hirdessék és híreljék a településen. Vagy hogyha van, tehát, hogy ajánlják a programot, mindig fel is hívjuk a figyelmet. Még sajnos nem találkoztam olyan kérelmezővel, aki úgy jött volna, hogy azért mert a roma önkormányzattól hallotta.

És ezt ők elfogadták ezt a szerepet, vagy volt-e ebből esetleg konfliktus?

El. Hát tavaly szerettek volna ők pályázni. El is jöttek velünk, [bizalmas adat]-ön voltunk földprogramos pályázati tájékoztatón, meg tapasztalat cserén. El is jöttek velünk, és hát ott nagyon, az elnök úr mondta, hogy, a kisebbségi önkormányzat elnöke, hogy majd igen, majd ők fognak pályázni. Mi szépen finoman úgy gondoltuk, hogy az önkormányzat legyen a pályázó, mert ez nyújt kellő garanciát arra, hogy azok az emberek jussanak hozzá a támogatáshoz, akik tényleg rászorulnak, és ne olyan családok, akik esetleg az ő ismeretségi körébe tartoznak.

És ő ezt elfogadta?

Hát, igen. Nem túl intelligens ember. A buta embert könnyű. Lehet, hogy ez ilyen csúnya dolog, de ez van. És nem tudjuk, tehát, hogy képtelenek vagyunk arra, hogy érdemi együttműködésbe vonjuk. És megmondom őszintén, hogy nekem nem is fűlik a fogam egy bűnözővel.

Uzsorással, nevezzük ennek. (eső - ablakbezárás) Mi volt a résztvevőknek a programhoz való viszonya? Tehát érezték ők ezt, hogy ez egy program? Tehát más, mint egy tűzifa osztás? Hogy van valami célja esetleg azon kívül, hogy hirtelen egy akut szükséglet enyhítsen?

Hát van, aki igen, van, aki nem. Tehát nem, nagyon érdekes, tegnap is volt egy ilyen szituáció, és valahogy úgy jött ki a lépés, hogy azt találtam mondani, hogy nagyon örülök, hogy így elégedettek –ugye ott a lányok kérdezgették, és hogy volt egy ilyen, és hogy nagyon örülök, mert, hogy nagyon sokat dolgoztunk azért, hogy ez így összejöjjön maguknak. És, hát ezt lehet, hogy így nem is illendő ezt így mondani nekik, de ez valahogy így kijött, és akkor mondta, hogy, hát nem maguk dolgoztak - mondja, hanem én az állatokkal. Tehát mondom ahhoz, hogy ezekhez az állatokhoz hozzájussanak, ahhoz kellett tenni néhány dolgot, meg hogy, és ezt így igazándiból ezt így nem fogják fel, hogy ez egy program, ezért valaki szervez, ennek valaki utána jár, tehát ezt ők így nem, és ezzel sokan vannak így. Mások meg, tehát voltak, akiket meg úgy kellett visszautasítani mondjuk, mert mondta, hogy én tyúkot adok neked Líviám, meg tojást hozok neked, és mondtam, hogy nem kell, nem azért csináljuk, nekünk ezért meg van a fizetségünk, a saját családban, ott használd fel, meg mi annak örülünk, hogyha nálad van, vagy, ha te tudsz előbbre jutni, meg a gyereked. Szóval, hogy, sokféle, nagyon vegyes ez a kép, hogy most ki hogyan viszonyul ehhez.

Mi volt a településnek a célja a projekttel? Megfogalmazta-e ezt valahogy valaki? Nyilván meg lett vitatva, tehát a [bizalmas adat]-nek rá kellett bólintani, a közgyűlésnek is, Tehát, akkor ott elhangzottak érvek mellette

És ellene.

Na, erről mesélj.

Igen. Ellene nagyon sok, tehát az első, konkrétan hülyének néztek, na.

Tehát Te adtad az ötletet?

Én vittem oda, és én alkottam meg a helyi rendeletet, a programnak az SZMSZ-ét, a mindent, és én voltam, aki tálaltam a testületi ülésen. Na, és most ez mivel szociális is, meg pénzügyes is, ezért két bizottság is tárgyalta, tehát a pénzügyi gazdasági és a szociális ügyekért felelős bizottság, ahol ugye szociálisan érzékeny emberek ülnek ugyan, de hát ott is, szóval, igen. Tehát azért egy ilyen településen, hogy ezeknek nem érdemes adni, hogy úgyis levágja, hogy eladja másnap. Hogy ez lesz, meg az lesz, meg minden. És akkor mondtam, hogy egyenlőre senki más nem dolgozott ezzel a programmal, csak én, tehát a beadásnál így indultunk először. Ha én beletettem az energiát és csak egy kezet kellene felemelni, akkor ezt miért nem lehet megtenni. Ha nem nyerünk, akkor nem valósul meg, ha meg nyer a pályázat, akkor meg pályázati pénzből, nem kell hozzá önerő, nem tudom én, semmi. És akkor, hát először azért meggyőztem [bizalmas adat]-t, és ő azért mellém állt, és itt azért őneki azért elég jelentős szava van a testületen belül is. És már ott első évben is, azért ő megértette, meg azt mondta, hogy mindenképpen támogatja. És az ő támogatása eljött, de akkor is voltak ilyen ellenhangok. Ebben úgy ő elég jól segített nekem, hogy úgy elütötte, tehát ráerősített arra, hogy már [bizalmas adat] megírta, kész van a fejében a terv, hát próbáljuk meg, nem veszíthetünk vele, és ez így elindult. És odáig jutottunk, hogy az első körben 1,2 millió forintba lehetett pályázni, és nem nyertünk csak 900 ezer forintot, és még azt is kilobbiztam, hogy a szociális bizottság tegye oda a segélykeretből a teljes összeget, és akkor 300 ezer forinttal kiegészítette az önkormányzat, hogy a projektet meg tudjuk úgy, ahogy van, valósítani. És hát arra azért úgy ügyeltem, hogy úgy rendre beszámoltam polgármester asszonynak, hogy mi van az állatokkal, hogy vannak. Érzékelték, hogy nagyon kevesen morzsolódtak le, vagy, hogy szinte mindenki felnevelte őket, nem volt semmi probléma. Aztán volt még egy nagy szerencse, hogy az [bizalmas adat], ugye mi nagyon jó barátságban vagyunk, és hát ő azért szereti ezt a települést, meg úgy néhány szakembert, aki itt van, mert bármire kaphatóak vagyunk, ha dolgozni kell, vagy programot kell csinálni. És azért ő hozott ide egy [bizalmas adat]-t, ide hozta a [bizalmas adat] Szövetségének egy napját, ahová jött a [bizalmas adat] asszony is, meg azért itt volt egy kis tanácskozásunk, meg azért itt, ahol már elmondhattuk az eredményeket, és azért egy év alatt, egy ilyen, amibe senki nem bízott, hogy majd ez így lesz, hogy ilyen mutatókkal fogunk zárni, azért elég jól megcsináltuk. És akkor itt már második évben nem volt kérdés, hogy pályázunk, meg már most sem kérdés. Tehát most már természetesen, sőt már az önkormányzatnál szóltak, hogy lesz-e az idén, mert már van, aki megy be érdeklődni a fogadóórára, hogy lesz-e csirke, ez vagy az, meg írástok, meg legyen adva a pályázat, szóval, hogy na. Úgyhogy gyakorlatilag az első év, azért is sajnálom, hogy most ez a 2. év nem ennyire jó, bár majd a végén derül ki júniusban.

Mi volt a célotok? Hogy győzted meg azon kívül, hogy beletetted a munkádat, azért gondolom másba is.

Az én vesszőparipám, hogy ez nem olyan támogatás, ami egy feneketlen zsebbe hull bele, mert itt képessé tesszük arra az embereket, hogy tevékenykedjenek saját magukért. Adunk valamit, de ő neki kell dolgozni, ő neki kell felnevelni, és nem a támogatásnak megfelelő, tehát nem 30 ezer forint értéket adunk, hanem annál sokkal többet. És ez ugye látszott az első éves tapasztalatok alapján, hogy ez tényleg így van. És forintálisan is én kimutattam, hogy mi az az érték, ami oda jut a családokhoz.

Ez ki lett mutatva, végül?

Ki, igen.

Ezeket megkaphatnám, ezeket a számokat? Na, ez nekem nagyon fontos lenne.

Hát én azt kimutattam, hogy hány darab tojás, a [bizalmas adat] szokott velem szórakozni. Legutóbb is [bizalmas adat]-on oda dörgölte az orrom alá, hogy fellapozta a határidőnaplóját és mondta, hogy [bizalmas adat]-nál hány ezer tojás van, felírta már a kiscsillag, azt mondta. Igen. Én kimutattam.

Nagyon jó.

Hát, de nem?

De hát, ha a hatékonyságot, hogyha mérjük, akkor bizony kell, így van.

És ezt, amikor itt egy pénzügyesnek mutatod be, hogy miért kell ezt a programot, akkor a pénzügyi bizottság ebből ért, semmi másból. Így van? Úgyhogy ilyeneket csináltam én.

És szerinted akkor ez milyen, tehát hogy tette, akkor mit mondtál ezzel kapcsolatban, hogy hogy tette ez könnyebbé azoknak az életét, akik részt vettek ebben a projektben?

Hát, egyrészt anyagi, ez egy komoly anyagi támogatás, majd mindjárt megmutatom. Tehát ez volt az első bemutatóm. Így indult. Ezek már a felnevelt állatok itten.

Csirkéket látunk a képen.

Igen. Itt van a pályázati felhívás, itt van a célja, a pályázók köre, kik voltak támogatottak, kimutattam, hogy ebben összesen hányan élnek, hány fő, hány 18 éven aluli, hány 14 éven aluli gyerek. 55 év alattiak, FHT-ban részesülnek, mit osztottunk, itt van.

Keltetőgép is?

Igen, Az is, igen, itt van. A családsegítőben.

Megnézhetem?

Hát, meg. Egy doboz, nem sokat látsz belőle. Nem olyan nagy valami.

És akkor ezt, hogy használják? Itt használják, vagy hazaviszik?

Hát képzeld el, hogy még nem használtuk. Mert hogy elvették a fiúk tőle a kedvemet, mert mondták, - hát úgy, aki ért hozzá, és komolyabban, és mérnök ember itt a [bizalmas adat] földprogramnak a vezetője, és mondta, hogy hát nem lesz jó ez a keltetés, próbáljátok meg, de nem, nem lesz jó, mert hogy ezek nem olyan fajták, amik így alkalmasak arra, hogy így keltetve legyen. Meg, hogy utána elég nehéz felnevelni a napos csibét, - és valóban így van,

tehát hogy ezekbe a neveldekbe azért profi körülmények között vannak ezek a dolgok. Na, szóval, hogy és úgy még nem volt még energiám, hogy. De most tegnap felcsillant a remény, mert itt, aki már ülteti a tyúkokat, az csak. És most arra gondoltam, hogy ahhoz a családhoz kellene kivinni a keltetőgépet. Mert egy japán tyúk alá 10-12 tojást, vagy 15-öt tud berakni, a keltetőgépbe meg 100-at.

[bizalmas adat] mondta, hogy náluk már elő van jegyezve, hogy, nagyon sikeres - ők kettőt is vettek, és

Hát a [bizalmas adat]-val majd megbeszélem, gondolom jön holnap [bizalmas adat]-ba.

Úgy tudom igen.

Majd megbeszélem vele. Meg hogy kellene, olyan helyet nem találtam igazándiból, - megmondom őszintén, ahol az előnevelt, vagy ill. a napos csirkét lehetne nevelni előnevelt koráig, mert azért arra fűteni kell. Most ezek a családok, a legtöbbjük egy pici házban él. Nincsen olyan melléképület, nem tudja, hogy egy beállítson egy infra lámpát vagy ilyesmit. Tudod? Tehát, hogy annak azért kellene infrastruktúra, még ha minimális is, de kellene. Olyan ól, ami nagyon precíz, nagyon pöpec. Nincsen rés, ki van meszelve. Nagyon könnyen takarítható, tehát, na szóval, hogy azért a napos csibe nevelés, az nem olyan egyszerű dolog. Emlékszem gyerekkoromban szegény nagyanyám az alsó konyhába beállított ilyenkor mindig egy fűrészpóros kályhát, körbekerítette ilyen tyúkhálóval, és ott 100 napos csirkét nevelt. Tehát, de ahhoz ugye volt egy nem használatos alsó konyhája. Mert itt, megmondom őszintén, pláne a célcsoport tagok körében nem találtam ilyet. Na, most ez megy lentebb? Látod már ott írtam is, hogy a keltetés az ilyen nagyon, de majd a [bizalmas adat]-val beszélek, hátha összejön. És akkor itt gyűjtöttem össze. Ez volt az Országos Szociális Földprogram

-nak a plakátja

Hát igen, és akkor ebből, igen, itt van, hogy például egy tojás átlagára mennyi, látod? És akkor ebből [bizalmas adat]-on 38 gyerekre, 900 csirke, 250 tyúk és 30 kakas, az mennyi forint?

350 ezer

Így van, 600 családi ebéd, mert azért, ha levágsz egy tyúkot, akkor abból van egy jó tyúkhúsleves, ami mellé szószt kell csinálni. Fél év alatt 18.750 darab tojás, igen ezzel húz [bizalmas adat] mindig, hogy meg van már [bizalmas adat] a 18.750 darab tojásod? És az 682.500 forint. Jól van, hát nem annyira sok, mert 600, meg legyen 700, ugye, de. 700, egy millió kettő, másfél millió, ugye? Kicsit több, mint, egymillió-hatszáz ezer, vagy még több? Még több.

Hát, hogyha a családi ebédet is beleszámoljuk, akkor

Igen, igen, azt is persze, hát azt is bele kell számolni, nem?

Igen.

Mert egy tyúk, kb. az egy ezres. Tehát annyiért tudja megvenni.

Igen. 1.632.000

Igen. Gyakorlatilag, ha azt nézzük, akkor egymillió forintból. Mert annyi a bekerülés, ami az anyag, mert a többi az előadás, meg nem tudom még mi, de maga a forintális támogatásból, sőt inkább 900 ezer, mert ugye 30 ezer családonként. Tehát 900 ezer forint befektetésből, anyagi befektetésből lesz 1.632.500 forint. Ha jól csináljuk.

És milyen más eredménye volt, ahol megtérült, ahol láttad, hogy

Hát, nagyon sok apró dolog.

Mégpedig?

Egyrészt szerintem, hát az eleve szerintem egy nagy – ezt bele is írtuk a projektbe, hogy ez egy aktív szociálpolitikai eszköz, nem segély, hanem képessé tevés. Ezt így tudnám árnyalni reggelig, de.

Miben nyilvánult ez meg? Konkrét példákat tudsz mondani?

Abban, hogy aktívak voltak a gyerekek, hogy rendszert vitt a családok életébe.

Együtt gondozták őket?

Együtt gondozták. Jellemzően együtt gondozták. Ahol gyerek volt, ott szinte mindenki kiemelte, hogy imádják a gyerekek az állatokat, és mennek és ők etetik, és ők szedik össze a tojást, és. Szóval ez önmagában is már szerintem. Akkor így még miben érhető tetten? Hát az, hogy mondjuk pszichológusként is hiszek abban, hogyha élőlényt gondozunk, akkor azzal többek leszünk. Hogy anyagilag ezeknek a családoknak ez egy hatalmas nagy segítség. Azért 600, egy családnak 20 ebéd, amiről nem kell gondoskodnia. Meg utána ott van a tojás, ami a háztartásába, hát elég intenzíven besegít, és nem csak a sajátját, hanem szerintem tud adni a szomszédnak, tud adni a nem vele élő gyerekének, tehát, hogy ezek. És be is számoltak erről. Éppen tegnap mondta az egyik asszony itt a, hogy a lánya már [bizalmas adat]-on él, de öneki is vitte a pucolt tyúkot, meg viszi a tojást hetente, meg. Hát, szóval azért ez egy nagy segítség. Akkor nagy segítség abban, hogy például a kapcsolatok. Tehát én azt nagyon érzem, hogy én végig megyek az utcán, eddig a gyerekek mondjuk messziről köszönnek, akikkel bármilyen nyári táborunk volt, vagy bármi, [bizalmas adat] néni, meg odarohannak, de már most felnőttek is, és megállítanak, hogy hogy van, tehát alakult egy ilyen, hogy nem gond nekem kimenni a roma telepre, és bekurjantani akármelyik házba. Szóval, hogy ez, hogyha bármi gond van, vagy nehézség van, akkor tudják, hogy le lehet velem ülni, meg lehet beszélni, lehet kérni. Tehát, hogy ezt érzik, hogy van bennünk egy jó szándék, és ez elmondható a családsegítő kollégáim is el tudnák mondani. A gondozási tevékenységükbe ez egy hatalmas valami lehet, hogy én tudok adni valamit, ami érdemi segítség maguknak. Szóval ezek ilyen anyagi mutatókkal nem mérhető dolgok. Hát rendszeresen, éppen két hete volt. Kijövök a húsboltból, és egy jó megtermett cigány ember azt mondja, „Mikor lesz csirke?” Mondom, „Jó napot kívánok, [bizalmas adat] vagyok. Érdeklődik a szociális földprogramunk felől?” És akkor röhögött, ugyanígy mosolygott, mondja: „Jó van, elnézést, jó napot!” és bemutatkozott, hogy ő kicsoda. Szóval, hogy ezek ilyen alkalmak erre, hogy és akkor így elviccelődtünk, és elmondtam végül, hogy igen majd lesz, meg előzetesen már nemsokára lehet jelentkezni, meg mondom figyeljék a faluba nemsokára ki fogjuk tenni üzletekbe, boltokba, jelentkezzenek minél többen. Akkor hogy, tehát ahol állatot kell tartani, vagy ahol állatot tartanak, ott rendbe

kell tartani a portát. Az nem lehet elhanyagolt, mert a gazba nem tudja beengedni még a csirkét se. Ott küzdenie kell a patkányok ellen, meg a mindenféle rágcslók ellen.

Tényleg, hajajj.

Ez is nagyon. Hogy ott el kell keríteni, hogy a kóbor kutyák ne menjenek be. Tehát, hogy egyszerűen rendbe kell tenni. És azért ezek az emberek baromi kreatívak, mert pénzük nincsen, de kitalálja, hogy akkor tényleg raklapból, minimális tyúkhálóból, vagy ami otthon van, abból úgy összetákolja. Kitalálja, hogy most ide engedi ki az állatokat, hogy ott leleljék a füvet, most amoda engedi ki, hogy ott is, és egyáltalán, hogy úgy tervez előre.

Aha.

És a mélyszegénységben élők nem terveznek előre, ezt tudjuk. Szóval, hogy ilyenek. Egyik napról a másikra, és ezért ez így rászorítja az embereket arra, aki ebben részesül, hogy. Hát az lenne még az igazi nagy, hogy, nagy durranás, vagy hogy mondjam, még nagyobb hatás, hogy már gondolkodtam ezen, hogy ki kellene alakítani olyan mentor rendszert, ami saját mentor. Tehát, hogy mondjuk most aki ilyen nagyon ügyes, meg már kelteti ezeket a tojásokat, annak ott 2-3 családot elvállalna a környéken, akiknek mondjuk ő keltet, meg átjár, meg segít nekik így a mindennapokba, hogy ne mi menjünk oda. Tudom, hogy ezt nem teszi lehetővé a projekt, meg itt tényleg agrárszakember, meg nem tudom mi, de hogy ennek meg lenne egy ilyen közösség építő ereje. Hogy meg egymásért való felelősségvállalás. Vagy vállalja el a, mondjuk, ha adunk nagyszülőknek, akkor vállalják el, hogy ők az unokájuknak segítenek, hogy legyen kialakítva jövőre. Egyébként ezt is csinálták. Tehát volt, aki nevelt, és következő évben már jött vagy az anyja, vagy a testvére, hogy ő is szeretne, és akkor ott is rendbe kellett tenni a portát. És ennek azért van egy ilyen családi nevelő hatás, vagy, hogy mondjam ezt. És akkor még szerintem számtalan, nem tudom, de hogy ilyesmik. Szerintem sok ilyen apróság van. Aztán lehetne tovább fejleszteni, bár nagyon kevés pénz, tehát, hogy ez, de tényleg, hogy azt lehetővé tenni – csak a projekt nem teszi lehetővé, hogy mondjuk a piacon árulja a tojását.

Erre egyébként nincs példa, hogy valahogy eladják?

Itt ebben a „C”, nem tudok, ja, itt helyben? Én nem hiszem.

Szomszédnak, vagy bárkinek az utcán?

Nem hiszem, mert elkottyintának egyébként. Rá szoktam kérdezni, de nem. Nem jellemző. Volt, akit például már úgy kellett rábírní, hogy vágja már most le a csirkéket. Tavaly, emlékszem. Egy 3 gyerekes anyuka. Mondja, „nincs szívem, [bizalmas adat]”. Mondom elhiszem, de akkor is egyék már meg a jó isten áldja meg, rá fog menni a takarmányra az egész segély a csirkékre. Van, aki tésztát csinált a tojásból, tehát

Aha, de jó, na

Tehát több volt a, ugye amennyit ott fel tud enni, és akkor csak a lisztet kell hozzá megvenni. Ugye a színtiszta tésztát, ha megcsinálja.

És akkor kézzel csinálta a csigatésztát?

Hát nem csigát, bármilyen metéltet, vagy lebbencset.

Ilyen tekerős dologgal?

Nem, hát azt kinyújtja

és utána felvágja.

Persze. Nem olyan nagy vasziszdasz. Lebbencset csinálni meg még egyszerűbb, mert csak kinyújtja, megszáritja, és utána csak összetördeli, beleteszi zacskóba, és kész.

Túrós csuszát lehet utána, vagy lebbencslevest.

De rég csináltam tésztát, most megkívántam.

Én is.

Mert, hogy az nem hasonlítható semmihez. Egy ilyen mákos metélt az nem hasonlítható semmihez.

De még akár, ha ilyen spagetti szósz szerűségekkel eszi meg az ember, akkor is a friss tésztából, csak egy percre szabad csak főzni, tovább nem

Persze

És utána már

Igen.

Az olaszok is eszik úgy.

Igen, és nem sokáig tart ám kinyújtani sem, tehát az nem olyan nagy valami.

Hát Jamie Olivernek volt egy ilyen videója, hogy 15 perc alatt megfőzte az ebédet úgy, hogy maga gyúrta meg a tésztát. Tehát mire felforrt a víz, addigra már a tészta

De ő kézi ízével.

Igen, azzal a tekerővel.

Nekem még meg van nagymamának, tudod ez a nagy deszkája, de ez az egész nagy. Meg van a nyújtófája is, őneki az seprőnyélből volt csinálva, mert ezek a sodrófák, amik, tudod, az nem alkalmas a tésztanyújtásra, hanem jó kerek seprőnyél, ami ilyen hosszú, és akkor egy ilyen 4 tojásos, amit felvesz lisztet, ha annyival begyúrod, akkor abból pont egy ekkora lesz. És akkor azt egy 5 perc alatt ki lehet nyújtani.

És a seprőnyél, az

Igen, igen.

Átéri.

Igen. És van egy technikája, imádtam nézni. Abban nőttem fel, hogy néztem, hogy nagymamám, hogy nyújtja a tésztát, imádtam. Nem, felétek nem csináltak ilyet?

Nagymamám tekerővel csinálta.

Tényleg.

Már, és akkor szárította.

Öregebb vagyok, akkor még nem volt tekerő, amikor én gyerek voltam. Na, igen, és akkor szárította. Így van. Nekem a dunnára tette, a fehér vasalt, bent a szobába a dunnára tette a fehér vasalt abroszt, és azon szárította, vagy pedig így feltette

Lógatta, csipesszel, vagy mivel, már nem tudom mivel

Rúdra tette azt

Igen, vastag rúdra, mert madzagon elszakad, nem?

Persze.

De valami seprűnyél szerű rudakon száradt, meg

Össze

Meg ilyen abroszon

Igen, meg abroszon

És azokkal az egész konyha tele volt vele, pedig nagy konyha volt.

Igen, igen. És gondolj bele, hogy ha ezt nézem, hogy mondjuk megcsinállok egy 4 tojásos tésztát, az, ha meg van a tojásom ugye a háztartásomba, akkor, ami felvesz kb. fél kiló lisztet, durván, még annyit se. Fél kiló liszt az 60 forint. 60 forintból van fél kiló tésztám.

Több, mert a tojás

De a tojás az a sajátom

Igen, de úgy értem, hogy több lesz az, mint fél kiló, mert a tojás

Hát igen, de megszárad

De még akkor is, ha szárítással, még akkor is

Igen, és 120 forintért nem kapsz egy kiló tésztát a boltban.

És nem olyat, pláne.

Hát nem olyat, igen. És utána össze lehetne gyűlni télen csigát csinálni a tojásokból, meg a lisztből, igen. Tehát, hogy valahogy efelé kéne tovább vinni, hogy ilyen mentorok legyenek, vagy ilyen kis közösségek, és ilyesmire is megtanítani őket. Hát régen, amikor fiatal házas voltam, kicsik voltak a gyerekeim, én mindig, sose vettem a boltba tésztát, voltak idősebb nénik, asszonyok, akiktől vásároltam a házi tésztát. Finom metéltet és a csigát is, a széles metéltet is, csak spagettit vettem a gyerekeknek, semmi mást. Hogy ezt miért ne lehetne megcsinálni, ugye? Erre kellene rávinni az embereket. És nekünk nincsen időnk, de nekik van. Tehát annak, aki egyébként nem megy napi munkába el, az ezt akár meg is tudná szervezni az életébe. Mert aki mondjuk napi 8-10 órát dolgozik, annak pont elég még mellette a háztartás vezetése, de mondjuk aki otthon van, vagy GYES-en van, az éppen ideje is lenne rá.

Volt-e más hatása még ezeken kívül? Mondjuk integráció szempontjából jobban elfogadják a faluban azokat akik részt vettek ebben?

Persze.

Tudsz erre példát mondani? Egy történetet?

Így történetet nem, de az egy nagy, tehát az egy nagy elismerés volt, amikor [bizalmas adat] is az első program végén azt mondta, hogy ő nem gondolta, hogy ezek az emberek erre képesek. Tehát ő azt hitte, hogy tényleg el fogják adni, és hogy egy teljesen más oldalukat látta meg

így. És ha egy település vezető így látja, az elmondja a képviselő testületi tagoknak is, és azért mást gondolnak róluk a faluban is, tehát, hogy ez előbb-utóbb tovább megy. De úgy konkrétan nem volt erre példa, vagy, hogy úgy valaki beszámolt volna erről.

Mennyire alkalmas a program arra, hogy közelebb vigye őket a nyílt munkaerő piachoz vagy felkészítse őket rá.

Szerintem az nem. Tehát az nagyon áttételesen. Az mondjuk nagy segítség, hogy valakinek, de mondjuk ez a csirkékre nem annyira jellemző, mondjuk, ha malacot tartanának, akkor még inkább, hogy rendszert vigyen az életükbe. Mert ugye az állatnak mindennap kell enni adni, lehetőség szerint ugyan abban az időben. Minden este be kell zárni, most a tyúkokat is, ott azért azt, arra figyelni kell. Nem ér rá reggel is felkelni, amikor akar, mondjuk pláne, hogyha malacot tartana, mert ugye reggel meg kellene etetni, tehát, hogy így minimálisan visz valami rendszert az életükbe, de azért nem, ennél a csirketartásnál ez nem annyira jellemző. Tehát a nyílt munkaerő piacra, hát azt nagyon meg kellene erősíteni azt a gondolatot, több láncolatot át, hogy ez így.

Értem.

Ugye?

És mondjuk ahhoz, hogy őstermelők legyenek, vagy piacra termeljenek, hogy ezt felismerjék?

Felismerni felismerik. Tehát, hogy pláne az, aki mondjuk kelteti magának, és már úgy a két év alatt mondjuk meg háromszorozta a baromfi állományát. Volt, aki vett mellé kacsát például itt a piacon, tehát, hogy van, aki ilyen kis családi gazdaságot építget, de ahhoz az a 30 ezer forint kevés támogatás, hogy mondjuk erre, tehát ahhoz még kellene tőke pluszba nekik, hogy nagyobb legyen az állatállománya, hogy ne kelljen levágni, tehát, hogy egyébként az ne a háztartásába segítsen be ilyen alapélelemként. Szóval, ahogy ez azért, ez a pénz ez kevés ahhoz, hogy ebből így el lehessen indulni. Tehát ahhoz egy ilyen településen szerintem 4-szer, 5-ször ennyi, ekkora méretű projektet kellene megvalósítani. De ha egy embernek már adnánk, akár 100 ezer forint értékű valamit, hogy ő tényleg kacsát is, meg ezt is, meg azt is, akkor már úgy lehetne benne gondolkodni. Meg úgy egyébként, hogyha nagy portája van, akkor termelje meg a kukoricát is, tehát, hogy vesse be, de hát ugye az is pénz. Tehát mire elő van készítve a talaj, mire vetőmag, mire minden vegyszere, meg mindene meg van, tehát az is tőke. Nagyon sokan azért nem művelik a kertjüket, mert ahhoz, hogy mondjuk ő egy normál kis kertet palántával, vetőmaggal, mindennel bevessen az 10 ezer forint. És az, aki 30-40 ezer forintos segélyből él, vagy minimálbérből, a közfoglalkoztatotti bérből és még két gyereket eltart, az nem tudja ezt megengedni magának, hogy márciusba 10 ezer forintot költsön erre, amikor lehet, hogy még fűteni is kell. Tehát arra, a méreténél fogva szerintem ez nem alkalmas. Arra, hogy a családját ellássa, arra. És úgyszintén még hozzá kell tennie. És ugye egy mázsa kukorica, az 7-8 ezer forint körül van most.

Aha.

És azért havonta egy 2-3 ezer forint értékű takarmányt meg kell vennie, hogyha tovább tartja mondjuk az állatokat, tehát nem vágja le azt a 20-25-öt. Akkor azért ott a csirkék ennének

rendesen, de ha malacot tart az is. Mindennap reggel este azért takarmányt oda kell adni az állatnak különben nem fejlődik.

És ők ezt tudják magukról, hogy a program mennyire eredményes? Ez tudatosult bennük?

Persze. Mindig kérdezik. Tehát, ha kimegyünk, tegnap is kérdezgették, hogy másoknál hogy volt, másoknál hogy alakult, meg hát beszélnek egymással. Tehát van, hogy egy utcában 3-4 család is részesül. Például ott abba a nagy szegregátumba, ott azért ők egymás mellett járnak, tudják, látják, át kiabálnak egymásnak, tehát tudják, hogy ki kapott, vagy ki igényelt – így mondják, hogy igényelték, és akkor ott ők azt megbeszélnek, persze. Meg hát a tájékoztató előadáson együtt vannak, azért ott is alakul egy közösség, ha utána találkoznak akár az úton, piacon, a nem tudom, azért váltanak szót egymással, úgyhogy ez egy következő. Van ennek egy ilyen települési közösség formáló ereje is. Mert azért van téma, van közös téma. Sokan, most a 2. körök elmondták, hogy egymástól hallottak arról, hogy próbáld meg te is, mert hogy nekem tavaly jó volt.

Igényelt ez valamilyen, említetted, hogy valamennyire, igen ezt a befektetést igényelte, hogy ők veszik a kukoricát télre, ezen kívül más befektetést igényelt a résztvevők részéről?

Hát, akinek nem volt óla mondjuk

Azt meg kellett csinálni.

Vagy tényleg a tyúkudvart, és ragaszkodunk is hozzá, hogy tyúkudvart is alakítsanak ki, ha minimálisat is, tehát kicsit is, ami el legyen kerítve, hogy az állatok ne tizedeljék meg az állományt.

És az önkormányzat részéről, mondtad, hogy 300 ezer forinttal kiegészítették itt a tavalyit.

A tavalyit. Az ideit azt hiszem 100 ezerrel, mert most sem kaptuk meg a teljes bekerülési költséget, 100 ezerrel, meg szerintem volt olyan család, ahol végképp nem tudtak takarmányt venni, amikor már meg kellett adni, ott is kaptak szerintem kértek segélyt.

És ők ezt kérték, eljöttek, mondták, hogy gond van, nincs takarmány?

Igen, igen.

Kinek mondták el ilyenkor? Neked mondták el, vagy

Nem, [bizalmas adat] -hoz ment be, egy konkrét esetről tudok, fogadóórára az egyik, és akkor ide telefonált nekem, hogy mit tudunk róla, meg vannak a csirkéi, vagy tényleg igazat mondhat-e, vagy csak úgy mond valamit? És akkor mondtuk, hogy igen, meg is voltak nála. De szerintem az egy ilyen 3 gyerekes család volt, és ott beteg lett szerintem az egyik gyerek, és egy ilyen családba elég egy gyerekbetegség, mert az több ezer forint, egy antibiotikumos kúra ugye, és máris megrengeti egy kicsit a családi kasszát. És akkor végül is szerintem gyógyszerre kapott, vagy valami ilyesmi volt, tehát nem pont takarmányra, vagy élelmiszert kapott, de hogy valamilyen támogatást kapott az önkormányzattól, és akkor erre tudott többet fordítani. Igen. Tehát ilyen támogatás van.

Ezt ők kiszámolják maguknak, hogy most megtakarítottam ennyit, ennyi tojást, amit nem vettem meg a boltból, vagy van csirke?

Nem számolják ki. Van, aki kiszámolja, de van, aki nem. De én kiszámolom nekik. De tényleg. Ezt én el szoktam mondani, hogy gondoljon bele, hogy ez 20 ebéd maguknak. Mert ha levágja a 20 csirkét, akkor az 20 rántott csirke. 2 combja, 2 melle, meg még a tetejét megfőzheti egy kis levesnek is. Sőt úgy szoktam én is rántani, hogy megfőzöm egészbe, és akkor feldarabolom és kirántom. És ahhoz már csak egy kis krumplifőzeléket kell főzni, 150 forintból mondjuk. Tehát, hogy ezért ez, én szoktam nekik mondani ezt. Akkor a képzésen az első évben még ötleteltünk is ezen, tehát ezt így végig gondoltuk, hogy akkor hogy, milyen módon, és akkor egymásnak is elmondták, hogy például hogy lehet egy tyúkból egy jó ebédet kihozni. Tehát az, aki mondjuk volt egy ilyen tapasztaltabb idős asszony, akivel együtt él a lánya, meg az unokája, egy kicsi unokája van, óvodás, és akkor ő ott emlékszem, hogy mondta a többieknek, hogy így csináld, meg úgy csináld, meg hogy mikor érdemes vágni, meg azt is, hogy hogy kell például egy csirkét levágni, nem tudja ám mindenki.

Nem, én sem.

Hát te nem.

Azt tudom, hogy hogy kéne, de azért az is egy tudás, hogy annak a nyakát el tudja vágni az illető. Nem véletlen, hogy a 3 gyerekes anyuka nem tudta.

Igen, igen.

Szerintem nálunk is ez lenne, hogy nőnének a csirkék, aztán végelgyengülésben.

Én például tudom, de nem vágom el az biztos.

Tudom, hogy hátra kell hajtani, és akkor

Hát igen, meg rálépni a szárnyára meg ilyesmi. Hogy ne vergődjön, bizony. Szóval, nem olyan egyszerű dolog az.

Hogyan tudnád, gondolod, hogy tovább lehetne fejleszteni ezt a programot?

Hát, én úgy gondolom, hogy kellene rá több pénz, több pénz kellene. Például egy ilyen kis szociális gazdaságokat lehetne, egy ilyen kis háztáji gazdaságokba lehetne tovább menni.

Tehát a szövetkezetre gondolsz, vagy csak egy kis maguknak

Akárcsak egyénileg is. És ha csak a csirkéknél maradunk, akkor is van benne perspektíva, mert tésztát lehetne csinálni, tehát, hogy ilyen egységnyi, támogatási egységnyi családi szinten is tovább lehetne gondolni.

Tehát akkor hogy nem csak állatot, mondjuk palántát is, vagy mást is?

Igen, tehát például a kukoricát is meg tudná termelni hozzá egy-egy háztartás.

És a kukoricát hol termelnék meg?

Hát a saját kertjükben, itt hatalmas parasztporták vannak. Itt jellemzően nem kiskertek vannak.

Az önkormányzatnak van földje?

Van, minimális, Start munkaprogram van benne, tehát minden létező, még a belterületi zártkerteket is beállították, fólia sátrai vannak az önkormányzatnak. Most éppen gyümölcsöst telepített a település határához közel eső külterületen.

És mi a véleményed arról, hogy mennyire érzitek azt, - nyilván nem annyira a gazdasági részével foglalkozol az önkormányzat ügyeinek, de csak van valamennyi rálátásod, vagy legalábbis te mennyit tapasztalsz ebből, hogy az önkormányzatoknak érzed-e azt, hogy egy elvárás, hogy változtasson a szerepén, hogy a szolgáltatóból inkább egy ilyen vállalkozói önkormányzat lenne?

Aha, szerintem tiltakoznak ellene, legalábbis nálunk igen.

Ez mit jelent? Ki tiltakozik?

Maga az önkormányzat, a képviselő testület, tehát, hogy nem ez az önkormányzati funkció szerintük.

Tehát ezt már tárgyalták, már volt róla szó az önkormányzati?

Persze, felmerül újra és újra. igen.

Tehát ez így ebben a formában, hogy akkor vállalkozói

Például évek óta téma, nálunk ugye van egy, Üzemeltető és Vagyonkezelő Intézmény, vagy akár a Start munkaprogram. Például a Startmunka programot is ők bonyolítják, ők veszik fel az embereket, ők alkalmazzák, és, de hát nem, tehát, hogy piacra termelni és önellátóvá válni, de nem tudnak annyit, nem tudják megoldani. Nincs is szándék az önkormányzatnak arra, hogy ilyen gazdaságokat létrehozzon. Azt hiszem nem is tudna önfenntartóvá válni. Vagy nem is tudom mi lenne az a termék, amivel önfenntartóvá lehetne válni, ami mondjuk mezőgazdaságban ezek az intenzív művelésű valamik, gyógynövények, vagy tényleg ilyen kiskert kultúrák dolgok, de hát azok is ilyen nagyüzemi termelésre vannak kitalálva már. Vagy, hogy mondjam, nem tudom elmagyarázni. Tehát például burgonyát termelni nem lehet gazdaságosan egy zártkertben élő munkával. Mert több a munkabér, amit ki kell fizetni, még akkor is, hogyha közcélú munkavállaló csinálja, szóval szerintem nem, nem tudom. Bár tényleg nem vagyok gazdasági szakember, de ha így végig gondolom, akkor így józan paraszti ésszel nem tudom, hogy lehetne-e. Nincsen szakértelem igazándiból. Tehát például egy jó agrárszakember, az olyan ritka itt a környékünkön, mint a fehér holló, vagy pedig az csinálja a saját gazdaságát, vagy itt elhelyezkedett a tsz-be, a termelészövetkezetbe, ami szintén magán kézen van már jórészt. Úgyhogy, de azért a Start munkaprogramban sok mindennel próbálkozik az önkormányzat.

Például?

Hát van fólia sátra.

Igen, mondtad, hogy fólia

Meg a napközi konyhára gyakorlatilag ő termel, tehát minden ilyen zöld növényt. Zöldbabot, tököt, paradicsomot, paprikát, főzőtököt is, sütőtököt is, cukkinit. Ezek ugye viszonylag egyszerűek és gyorsan növekszenek, nem kell túl nagy terület. Akkor most telepítettek gyümölcsöst, szerintem vegyesen mindenfélét. Szilvát, kajszit, cseresznyét, most ültették el tavasszal a fákat. Akkor igen, ennyi.

És ennek az átalakulásnak, tehát ezt mondjuk honnan hallottatok róla, vagy honnan hallott róla az önkormányzat?

Hát ezt azért így egymástól is szerintem. Polgármesterek egymás között azt így megtárgyalják. A Start munkaprogrammal kapcsolatban vannak ilyen központi fórumok, amiket szerveznek munkaügyi központban ilyen tájékoztatók. De ebben úgy nem igazán vagyok képpen csak szoktam hallani. Nekünk meg egyébként itt volt egy próbálkozásunk, de nem volt túl fogadókész a térség, mert, hogy itt összehívtunk [bizalmas adat]-on egy [bizalmas adat]-i önkormányzatoknak, polgármestereknek egy ilyen fórumot, hogy hogyan tudnánk ilyen értékesítési szövetkezetet, vagy valami ilyesmit létrehozni. Odáig jutottunk benne, hogy tudjuk, hogy ki mit termel, melyik település mit termel. Tudjuk, hogy [bizalmas adat]-ben van hatalmas [bizalmas adat] ültetvény – most csak példákat mondok [bizalmas adat] van malom, [bizalmas adat] van szintén ilyen, hogy ilyen vadmalac nevelő, ahol mangalicákat is tudnak. Tudjuk, hogy [bizalmas adat]-n mangalicákat nevelnek, már vágó pontyuk is van. Akkor tudjuk, hogy [bizalmas adat]-n fólia sátor és paradicsomot, paprikát, uborkát, tudjuk, hogy nálunk mi, és hogy gondoltunk arra, hogy fölosztanánk a piacot, hogy itt minden településen vannak napközi konyhák, ahol főznek a diákoknak, vagy a gyerekeknek, meg a szociális étkeztetetteknek, és akkor tudnánk, hogy [bizalmas adat] ráállt mondjuk a burgonyára, [bizalmas adat] rááll a paradicsomra, és akkor így, utána mondjuk cseréljük, vagy egymástól vásároljuk meg. [bizalmas adat]-ben például alakítottak ki helyi piacot, ahol ilyen helyi termelők, például ahol az önkormányzatok is megjelenhetnének, külön standok vannak erre a [bizalmas adat]-i nagy vásárcsarnokban, tehát még helye is lenne. De idáig jutottunk, hogy erről így folyt egy ilyen kötetlen beszélgetés gyakorlatilag, és utána úgy nem nagyon, mert hogy a Start munkaprogramban van ennek valamilyen hátulütője, hogy ezt nem lehet értékesíteni azt, amit ott előállítanak. Ha meg értékesítené, akkor saját lábra kellene állni, akkor meg nem mehet Start munkaprogramból.

És erre nincs esély?

Nincs, mert, hogy támogatás nélkül ezt nem lehet. ha belegondolsz, a mezőgazdászok, akik nagyüzemben termelnek, földalapú támogatásból csinálják. Hát hogy azért tud gazdaságosan működni, mert földalapú támogatást vesz igénybe minden évben. A búzára, a kukoricára, a mindenre. Most akkor, hogy tudna az önkormányzat. Nekünk például nincsen ilyen külterületi földünk, amire földalapú támogatást, meg nem is tudom, hogy az önkormányzat például ezt igénybe veheti-e. Nem biztos. Földingatlan magán kézben lehet csak, magántulajdonban, úgy tudom. Tehát, hogy van egy csomó szabály, ami, hát nem tudom majd. Van egyébként szociális szövetkezetünk is. Az önkormányzat tagunk, egyébként szakemberek alakítottuk eredetileg, és kifejezetten azért, hogy tudjunk foglalkoztatni olyan embereket, akik mondjuk olyan élethelyzetben vannak, hogy elsődleges munkaerő piacra azért nem tud beilleszkedni, mert nem tud Jászberénybe ingázni, mert mondjuk több gyereke van itthon, és akkor valamit termelni. Most várunk különböző pályázati forrásokat, hogy megjelenjenek, hogy be tudjuk indítani, mert azért itt egy akármilyen üzem beindításához, ahhoz gépek kellenek, meg befektetés.

És már van valamilyen elképzelés, hogy mi lehetne az?

Hát, például van [bizalmas adat]-on térkő gyártás. De nagyon kis kapacitással működik, nagyon egyszerű géppel, berendezéssel, lehet, hogy jó lenne azt fejleszteni. Mert egyébként meg lenne rá kereslet itt a térségben. Azt hiszem, hogy [bizalmas adat]-i települések között még egy ilyen település van, ahol ez van. És azért a [bizalmas adat]-t el tudná látni. Még ami most van, ilyen kis üzem, az még a [bizalmas adat]-i igényeket sem tudja kielégíteni, mert, hogy lenne lakossági igény is a térkőre, hogy vásárolna, meg hát a település minden járdáját jó lenne megcsinálni, és azért az ott jelentene megtakarítást, hogyha a saját üzembe lenne előállítva. Tehát ilyenben gondolkodunk, majd, meg folyamatosan figyeljük a lehetőségeket. Majd lesz, talán lesz rá. Ha van valamilyen forrás, amit úgy meg tudnánk igényelni, akkor azonnal fogunk rá reagálni szerintem. De hát több tíz milliót nem tudunk beruházni, az önkormányzat se. Tehát itt a település működtetése, intézményi működtetés, az elviszi a saját bevételeit. Nincsen iparüzési adó, egy ilyen gazdaságilag erőtlen településen. Tehát, hogy nincsen saját bevétel, amit a saját gazdaságába be tudna forgatni. Örül, hogy az intézményeit megfelelő szinten működteti, meg a települést magát, én nagyon úgy látom.

És ez a szociális szövetkezet, ez most alakult nemrég?

Hát ezt két éve, igen két éve alakítottuk, heten szakemberek, és az idén lépett be az önkormányzat. Már akkor is volt róla szó, hogy az önkormányzat csatlakozik, vagy, hogy eleve tag lesz, de akkor úgy viszonylag gyorsan megalakítottuk, és így húzódott eddig. Most az idéntől már, kora tavasztól tag az önkormányzat. Most tettünk rá pontot, és várjuk a lehetőséget, hogy hogyan tudnánk fejlődni. Több elképzelés is van. Gyümölcsöst is jó lenne rávinni. Jó lenne tényleg ilyen intenzív művelésű gyógynövényt mondjuk. Tehát keressük, fel kellene kutatni azt, tehát ebben vagyunk, hogy ezen gondolkodunk, hogy hogyan, hogy mit érdemes termelni, tehát, hogy minek van piaca, és mondjuk olyan vállalkozót keresni, aki adja hozzá a szaktanácsadást, mondjuk a vetőmagot, és akkor itt meg az élő munkával elvégeztetni a dandárját a dolognak. Például [bizalmas adat] így csinálja a [bizalmas adat] ültetvényét.

Aha, és akkor ő át is veszi a vállalkozó, ami

Most azt nem tudom, hogy ők hogy szerződtek, de van rá lehetőség, hogy ő átvegye. Most valami más, most valami szépészeti iparban használatos valami más növényt is telepítettek, nem tudom pontosan. De ott ugye van ehhez megfelelő föld. Az sem mindegy, hogy milyenek az adottságai. Ide most hoztak volna, jelentkezett egy vállalkozó. Melyik az a gyorsan nöövő fa? Hallottál már róla?

Tudom már,

Nem jut eszembe

de tudom mi az.

Na, ha lett volna vagy 5-6 hektárunk, vagy 10 hektárunk,

Akkor facsemetét csinálta volna?

Igen, és annak az a sajátossága ennek a fának, hogy az első 2-3 évben intenzív művelésű, tehát öntözni kell, locsolni kell, palántálni kell, kapálni a környékét, visszavágni, de csak 2-3 év. És ugye ahhoz ember kell. Tehát ezt nem lehet gépesítve.

És ahhoz nem kell jó föld, mert

Ahhoz nem kell jó föld, mert az megy lefelé így 30 méter mélyre. De azért ezeket így meggondolja az ember, mert milyen ökológiai következményei vannak, hogyha egy ilyen telepít, szóval jó azért ezt így megvizsgálgatni, de nem jutottunk el idáig, mert nincsen 10 hektárunk, vagy 5 hektárunk.

Császár

Császárfá, úgy van, igen, császárfá. Tehát az például és viszonylag jó kondíciókat ígért, tehát, hogy most meg tudtuk volna csináltatni élő munkával, minimális befektetéssel, és 4-5 év múlva meg van egy nagy bevétel, amit esetleg vissza lehetne forgatni, na de hát, remény sincs rá.

És ez csak a föld hiánya miatt?

Csak a föld hiánya miatt volt, igen. Nincsen.

De mondjuk a vállalkozói szemlélet, vagy a kultúra az mondjuk meg lenne a településen? A döntéshozókban is, vagy bennetek meg volt?

Hát igen. Nem tudom. Az mindig akkor dől el, amikor van egy projekt ötlet, és odavisszük a döntéshozók elé. És sok múlik a lobbiban, tehát még ilyen helyi szinten is.

De a szövetkezetben viszont ti döntenétek, ti lennétek többségben, mert az önkormányzatnak is csak egy szavazata lenne?

Igen, egy szavazata lenne az önkormányzatnak, igen. Hát az ugye a szövetkezeti törvény alapján. Nem, majdnem mindenki [bizalmas adat]-i, itt azért, most ez nem egy akkora település, itt gyakorlatilag település vezetők alkotják ezt.

Értem.

Vagy olyan, mondjuk én is benne vagyok, tehát aki, nem település vezető, de intézményvezető, meg akiről már tudjuk, hogy 20 éve itt van a településen, és akiről tudjuk, hogy nem az a célja, hogy majd ő kivegye belőle a tőkét, hogyha majd lesz, hanem hogy tolja előbbre azt a szekeret, amiben itt együtt élünk. Úgyhogy azért az tényleg, kinevettek a legutóbbi testületi ülésen, mikor ezt így mondtam, mert, hogy így döntenünk kellett, és ugye vannak vállalkozó szellemű képviselő testületi tagok is, és amikor mondtam, hogy higgyék el ez tiszta, színtiszta társadalmi szolidaritás, hogy mi itt élünk ezen a településen, és azt gondoljuk, hogy tegyünk érte valamit, mert nem szeretnénk [bizalmas adat] lenni 10 év múlva. Ennyi a motivációnk. Ez egy szép kihívás. És azt mondták, hogy ilyen nincs, volt, aki azt mondta, hogy ilyen nincs, ez egy hülyeség, hogy mi ezért csináljuk. És amikor ott voltam, és mutattam, hogy a szövetkezetünk bankszámláján mennyi pénz van, és hogy ezért mi dolgoztunk meg, csak nem vettünk ki belőle, akkor meg végképp hülyének néztek, hogy ingyen ennyit dolgoztunk. És mondtam, hogy igen. Ingyen, hogy egyszer hátha. Hogy lehet, hogy 5 év múlva tudsz valamit megcsinálni, valami olyat, ami érdemi előrelépés lesz, és nem minden a pénz, mert egy idő után. Mondjuk én már túl vagyok azon az életkoron is, hogy pénzt gyűjtsek, mert már a gyerekeimet felneveltem, már van fedél a fejem fölött, tehát, hogy azt gondolom, hogy a sírba úgy se viszem azt a mérhetetlen sok pénzt, amit, tehát, hogy nem csak ez a motivációja. És azért mi ilyen emberek, mi jól egymásra találtunk. Aztán majd ha lesz belőle valami, akkor lesz belőle valami.

Na, szóval, hogy akik most aktívak munkaerő piaci szempontból, és cigányság, a helyi cigányság, azok el vannak adósodva. Felvették az „A” hitelt, a „B” hitelt, a „C” hitelt, a nem tudom én mit, a mindenféle áruvásárlási hitelt, nem tudom mit, ők nem tudnak dolgozni, mert ha hivatalosan elmegy dolgozni, akkor ott vonják le. Tehát akkor, hoz egy ilyen racionális döntést, hogy inkább nem megy el dolgozni, inkább otthon marad. A 15-16 évesek felnőttek, hogy ez így működik, tehát a pénzpiac is, tehát hogy lehet pénzhez jutni időlegesen, és ráadásul nálunk még van egy ilyen jelenség, hogy mindenféle pszichoaktív szerrel élnek. Kristályherbál pár száz forintos cucc, van vagy 100 terjesztő a településen.

100?

Igen, mondják a rendőrök. Hogy ez mennyi a realitás, az. Egy biztos, hogy tegnap is, ahogy mentem a lányokkal végig, - mert ez főleg ezeken a telepeken, a szegregátum, meg a földprogramunk is ott van, tehát odamegyünk, - tehát ennyi belőtt fiatalot látni, tehát akiknek ott van a tekintetében, meg így bandáznak, meg így nem tudom én mi. Tehát, szóval, hogy mi lesz övelük? Tehát, hogyha valahogy nem szorítjuk rá ezt a réteget arra, és hogy muszáj dolgozni, hogy muszáj iskolába járni, akkor ennek a településnek vége van egy 10-15 éven belül.

Aha. [bizalmas adat]-t emlegetted, mint negatív példát. Mit jelent ez, leírnád pár mondatban?

Nagyon régen jártam ott egyébként, tehát ilyen közvetlen tapasztalataim nincsenek. Annyit tudok, hogy onnan már minden. Tehát hatalmas munkanélküliség, anarchia, bűnözés, semmi települési közösség, iskolában nem folyik érdemi munka, nincs tanítás. Tele súlyos magatartás zavaros, tanulási zavaros gyerekekkel minden gyerek intézménye, pedagógust nem találnak. Lelakott minden, lecsúszott minden. Most, ha én belegondolok, hogy itt megmaradna az a cigányság, aki ma itt él a településen, és ennek a cigányságnak kellene arról gondoskodni, hogy település saját vezetőik legyenek, nem képesek rá. Nincs. Nincs olyan ember közöttük, aki mondjuk alkalmas lenne arra, hogy felelősséggel egy közösségért dolgozzon. Még akkor se, ha pénzt kap érte. Nem, nem tudok olyan mondani. Vagy intellektuális képességei nincsenek, vagy erkölcsileg, nem, vagy. És szerintem ez van [bizalmas adat]-n is, ahogy így én összerakom magamba. Én annak idején, huszon évesen, amikor pedagógusként végeztem, első diplomám az [bizalmas adat], és [bizalmas adat]-be ki volt plakátolva, 30 évvel ezelőtt, hogy gyere velünk [bizalmas adat]-re. Eszméletlen pénzt kínáltak, tehát pedagógus bért. Tehát dupláját annak, amiért elmehettünk volna máshová tanítani, de senki nem ment oda már akkor sem.

Már akkor sem.

És akkor úgy elképzelem. Meg mondjuk jártam oda családgondozóként. Vagy 20 évvel ezelőtt még megfordultam ott a településen viszonylag rendszeresen, 2-3 havonta. Hát akkor, tehát az az infrastruktúra, ami ott volt már akkor, földutak járatlan, rendezetlen porták, rendezetlen házak, tehát na, a szegénység hatványozottan. Tehát nem tudom, hogy hogy lehet, ha bekerül egy ilyen spirálba egy település, hogy lehet abból kijönni. Akkor most nálunk van, sorozatba lopják az emberek az áramot, lakástüzeink vannak. Télen volt vagy 5-6 lakástűz, vagy lehet, hogy több.

És nem is azé gyulladt ki, aki lopja, hanem ki tudja

De ezek zömében olyanok voltak, igen. Tehát elavult a lakás. Hogy lesz ennek vége. Ha nem teszünk valamit, nem is tudom megfordítható-e még egyébként? De azért ez így rossz – lehet, hogy szentimentálisnak tűnik, de rossz érzés ezt látni az embernek a saját szülőfalujából, hogy mi lesz. Amibe visszagondolunk egy nosztalgiával arra a boldog gyerekkorra, amikor még milyen jó volt itt lenni.

Aha.

Hát nem tudom. Úgyhogy ezért még úgy dolgozunk egy kicsit.

Hát nagyon köszönöm az interjút, még csak pár kérdést tennék fel rólad. Mikor születted?

[bizalmas adat]

És hol?

[bizalmas adat]

És jelenleg itt élsz a településen?

Igen.

Van-e valamilyen kisebbségi hovatartozásod, bármilyen egyéb identitásod?

Nincsen.

Mi a legmagasabb iskolai végzettséged?

[bizalmas adat]

[bizalmas adat], meg végeztél akkor [bizalmas adat]

[bizalmas adat] is vagyok.

És akkor a földprogrammal, hogy kerültél kapcsolatba?

Szerintem az Esély Közalapítvánnyal, [bizalmas adat], ők voltak ugye a módszertan. Viszonylag közel van hozzánk, szakmai kapcsolatok révén hallottam tőle erről a programról.

Mikor kb.?

Hát, szerintem már úgy 10 évvel ezelőtt. De 2008-ban biztos, hogy voltam egy ilyen, 2008-ban arra határozottan emlékszem, voltam egy ilyen [bizalmas adat] megyeházán egy tanácskozáson, amit az Esély Közalapítvány szervezett és ott a [bizalmas adat]-i [bizalmas adat] beszélt a saját földprogramjukról. Szerintem ők akkor indultak a mangalicákkal, nagyon tetszett már akkor is. És akkor figyeltem a pályázatokat, és akkor a tavalyelőtti volt az első olyan, amikor tudtunk indulni.

És milyen, tehát mi volt a te szereped a földprogramban, milyen minőségben dolgoztál?

Önkéntesként. 100 % önkéntesként.

De a beosztásod mi volt?

Önkéntes.

Önkéntes?

Én egy ilyen helyi harcos, hogy nincsen, nem kellett projektvezető, csak az agrárszakembert kellett alkalmazni.

Értettem.

De én írtam a pályázatot, mentoráltam a családokat, én csináltam a megrendeléseket, mindent.

De akkor mi a te munkaköröd, ebből adódóan hogy vettél te részt ebben?

Csak.

Csak úgy?

Tényleg, hülyeség?

Szokatlan.

Hát én '98. szeptember 1. óta dolgozom itthon, azelőtt én [bizalmas adat]-n dolgoztam. És hazajöttem, és itt az [bizalmas adat]-nak lettem a vezetője, ahová akkor tartozott a napközi konyha, a bölcsőde, az idősek otthona, az idősek nappali ellátása, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, gyerekjóléti szolgálat, és én nekem ez a családsegítés, gyerekjóléti szolgálat ez a szívem csücske. És én mindig nézem azokat a lehetőségeket, amiben ehhez a területhez lehet kapcsolódni. És ez egy ilyen. És [bizalmas adat] vagyok, kötetlen a munkaidőm, és megtehetem azt, hogy erre fordítsak energiát. Mondjuk mobil is vagyok, tehát bármikor el tudok mozdulni akárhová, és hál Istennek a munkáltatóm is ezt szereti, hogy így dolgozom, és eltűri. Ennyi.

Hát nagyon szépen köszönöm, és gratulálok.